
Journal of Child, Literature and Language Education – JCLLE

<http://dergipark.gov.tr/ceded>

Article type: Research

Received date: 20.11.2020

Accept date: 07.12.2020

Doi no: 10.47935/ceded.828426

The Poems of Nazir Akalın from Guerrilla to Alchemist*

Tacettin ŞİMŞEK **, Mahmut Abdullah ARSLAN***

Abstract. Nazir Akalın is among the poets, writers and academicians growing up in Erzurum. In Turkish literature, he ranks among the poets called as a “1980s Generation”. As in the classification of Asiltürk’s “1980s Generation” which he considered within two parts, Akalın’s poem was born and raised in the intersection of “phanopoeia” and “traditionalist poem”. Akalın who started his journey as a poet with the book named *Gerilla Türküleri* (1993) and continued his adventure with *Kanayan Simya* (1993). His poems that were the reflection of onrush, aggressive character at the beginning left their spot to the calmer and wiser conversations. By this way, it got close to the line which synthesizes classical and modern poem. He was nurtured from classical poetry in terms of sound, rhythm and content and developed a poem weighted on image. There are some poems he used traditional verse types such as Ghazal and Kaside. Akalın covering the thematic concepts such as love, loneliness, sorrow, missing, joy of living, patriotism, not only does she write the poem of individual sensitivities but also she writes poem of civilization thought. Nazir Akalın also thinks over theoretical problems of poetry and gathers his poetics in a book called *Şairin Eldivenleri* (2003). In this paper, starting from the point of view of his books, Nazir Akalın’s poetics will be established by the document analysis method, structure and content of poem will be examined and thematic structure will be elaborated.

Keywords: Nazir Akalın, poem, poetics, guerrilla, alchemist, theme.

---

* This study is the revised and expanded version of the paper presented at the II. International Turkish Language and Literature Information Symposium organized by Atatürk University Continuing Education Research and Application Center (ATASEM) between 21-23 June 2019.

** Atatürk University, Faculty of Education, Turkish Education,, Erzurum, Turkey; tacettinsimsek@atauni.edu.tr

*** Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Education, Turkish Education, Erzincan, Turkey; mabdullaharslan@hotmail.com

Gerilla'dan Simyacı'ya Nazir Akalın'ın Şiiri*

Tacettin ŞİMŞEK **, Mahmut Abdullah ARSLAN ***

Öz. Nazir Akalın (1964-2002) Erzurum'un yetiştirdiği şair, yazar ve akademisyenlerdendir. Türk edebiyatında "1980 Kuşağı" olarak anılan şairler arasında yer alır. Akalın'ın şiiri, Baki Asiltürk'ün "80 Kuşağı" tasnifinde iki farklı grup olarak ele aldığı "imge şiiri"yle "gelenekselci şiir" in birleştiği kavşakta doğar ve büyür. Akalın, *Gerilla Türküleri* (1993) ile başladığı kitaplı şair serüvenini *Kanayan Simya* (1997) ile sürdürür. Başlangıçta atak, kavgacı bir karakterin yansıdığı şiirleri, sonraki dönemlerde yerini daha dingin ve bilge bir söyleyişe bırakır; klasik şiirle çağdaş söyleyişi sentezleyen bir çizgiye yaklaşır. Ses, ritim ve içerik bakımından klasik şiirden beslenir, imge ağırlıklı bir şiir kurar. Gazel, kaside gibi eski nazım biçimlerini kullandığı şiirleri de vardır. Aşk, yalnızlık, hüzn, özlem, yaşama sevinci, yurt sevgisi gibi temaları işleyen Akalın, sadece bireysel hassasiyetlerin değil, medeniyet düşüncesinin de şiirini yazar. Nazir Akalın, şiirin teorik problemleri üzerinde de düşünür, poetikasını *Şairin Eldivenleri* (2003) adlı kitapta bir araya getirir. Çalışmada kitaplarından hareketle, doküman analizi yöntemiyle Nazir Akalın'ın poetikası tespit edilecek, şiirinin biçim ve içerik özellikleri incelenecek ve tematik yapısı üzerinde durulacaktır.

Anahtar kelimeler: Nazir Akalın, şiir, poetika, gerilla, simyacı, tema.

---

* Bu çalışma, 21-23 Haziran 2019 tarihleri arasında Atatürk Üniversitesi Sürekli Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi (ATASEM) tarafından Erzurum'da düzenlenen II. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Bilgi Şöleni'nde sunulan bildirinin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş hâlidir.

** Atatürk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi, Erzurum, Türkiye; tacettinsimsek@atauni.edu.tr

*** Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi, Erzincan, Türkiye; mabdullaharslan@hotmail.com

1. Giriş

Şair, yazar ve akademisyen Nazir Akalın, Erzurum'un yetiştirdiği değerlerden biridir. Araştırmacı kişiliğiyle olduğu kadar poetik yaklaşımı ve şiir birikimiyle de üzerinde durulması gereken önemli isimlerdendir. Kemalpaşazade'nin Yavuz Sultan Selim için söylediği "*Asr-ı şems idi asrda şemsin / Zullı memdûd olur zamanı kasır*" (O ikinci güneşi gibiydi, ikinci güneşinin gölgesi uzun olur, ama zamanı kısadır.) beytini genç yaşta dünyaya veda eden bütün şairler için, özellikle de çok çalışkan ve üretken bir araştırmacı, yazar ve şair olan Nazir Akalın için söylemek mümkündür.

Şiir yazmakla yetinmeyen, şiir düşüncesini de sistemleştirmeye çalışan bir şairdir Akalın. *Şairin Eldivenleri* adıyla bir araya getirip kitap olarak yayımladığı poetika yazıları, Akalın'ın sürekli şiiri düşünen; şiirin ne olup ne olmadığı konularında kafa yoran kuramcı tarafını göstermektedir.

1. Nazir Akalın'ın Hayatı

Akalın, 1 Şubat 1964'te Erzurum'da doğdu. Aziziye İlkokulu (1977), Erzurum Ticaret Lisesi (1983), Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Fars Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı'ndan mezun oldu (1991). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Doğu Dilleri ve Edebiyatları Ana Bilim Dalı, Fars Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı'nda başladığı yüksek lisans öğrenimini "*Nizami-yi Gencevî'nin Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Leyli u Mecnun Mesnevisinin Tahkiye Unsurları Açısından Tahlili*" başlıklı tezle tamamladı (1994).

Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalında "*Namık Kemal'in Edebî Tenkitleri ve Dayanakları*" adlı ikinci yüksek lisans tezini yaptı. (1997).

Kırıkkale üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde dört yıl araştırma görevlisi olarak çalıştı. 1998'de Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halk Edebiyatı Ana Bilim Dalı'nda doktora öğrenimi devam ederken kadrosunun bulunduğu üniversite tarafından sözleşmesi yenilenmedi. Doktora öğrenimini kendi imkânlarıyla sürdürdü. Öldüğünde *Ebâ Müslim Horasanî Destanı'ndaki Tarihî, Dinî ve Efsanevi Unsurlar* başlıklı doktora tezini bitirme aşamasındaydı.

Nazir Akalın 1983'te gazeteciliğe başladı. 1989'da Erzurum'da *Milletin Sesi Gazetesi*'nin, 1990'da *Hürsöz Gazetesi*'nin "Kültür Sanat" sayfalarını yayıma hazırladı. 1991'in Mayıs ayında İlhami Ünal, Nurullah Genç, Tacettin Şimşek ve Münir Dede ile *Karçıçeği Dergisi*'ni çıkardı ve derginin Genel Yayın Yönetmenliğini üstlendi. 1992'de Erzurum'da M. Hanefi İspirli'nin çıkardığı *Palandöken* dergisinin yazı kurulu ve yazar kadrosu içinde yer aldı. 1993'te *Anadolu Hâkimiyet Gazetesi*'nin "Kültür Sanat" sayfasını yönetti. 1996'dan itibaren *Kırıkkale İl, Akit, Sağduyu* ve *Gündüz* gazetelerinde sanat, edebiyat ve eleştiri yazılarını yayımladı. Sadi, Hafız, Mevlâna, İkbâl, Ebu'l Kasım Hâlet, Brecht, Hölderlin ve Nietzsche'den şiir çevirileri yaptı (Canım vd. 2006, s.351).

Ayâne, Bilig, Bilge, Çınar, Dergâh, Edebiyat Ortamı, Harman, Hece, İkinci Yazıları, İpek Dili, İslami Edebiyat, Karçıçeği, Kardelen, Kırağı, Kültür Dünyası, Maveria, Palandöken, Türk Edebiyatı, Yalnız Ardıç, Akalın'ın edebî ürünlerini yayımladığı dergilerden bazılarıdır.

Akalın *Gerilla Türküleri* (1993), *Kanayan Simya* (1998) adlı şiir, *Şairin Eldivenleri* (2003) adlı deneme kitapları yanında Mehmet Galip Bey'in *Sadullah Paşa Yahut Mezardan Bir Nida* (2003) adlı kitabını yayıma hazırladı.

12 Aralık 2002'de Ankara'da öldü.

Türkiye Yazarlar Birliği üyesi olan şair, evli ve bir erkek bir kız çocuk babasıydı.

2. Poetikası

2.1. Şiirin Amacı

1980 sonrası Türk şiirinde İslami söylem içinde değerlendirilen Nazir Akalın'ın poetik düşüncelerinde Necip Fazıl ve Sezai Karakoç'la örtüşen pek çok nokta vardır. Bu düşünsel akrabalık, şairi öncelikle bir sözleşmenin tarafı olarak görme eğiliminde kendini gösterir. Necip Fazıl'ın "*Müjdecim, Kurtarıcım, Efendim, Peygamberim / Sana uymayan ölçü hayat olsa teperim!*" (Kısakürek, 2004, s.86) beytini alıntılamanın Akalın, sanatkâra manevi bir sorumluluk yükler: "*Bütün ölçü ve sınır, Kur'an ve sünnetle kayıtlı oluştan ibarettir. Kur'an ve sünnetle uyuşmayan hiçbir fikir, kalemimizin ucuna dahi gelmemelidir. Müslüman bir sanatkâr, Allah'a nasıl hesap vereceğini, gerçekleşmesi mutlak olan o büyük günde Peygamberinin yüzüne nasıl bakacağını düşünerek cihanşümul olanı yakalamaya ve yazmaya çalışmalıdır.*" (2013, s.97)

Akalın, Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinden özellikle üç şairin adını anar. Ona göre Yahya Kemal, Necip Fazıl ve Sezai Karakoç gibi imzalar, tek tük de olsa kalıcı şiirin peşinde koşan, şiiri bir hayat nizamı olarak sevdalaştıran ve bu sevdaya ömür adayan şairlerdir (2013, s.110).

"Emri bil mâruf ve nehyi anil münker" çizgisinde bir şiir tasavvur eden Akalın'ın ana referansları Kur'an ve hadistir. Zulmedenlere üstün gelmek için Hazreti Peygamber'in övgüsüne mazhar olan, ondan teşvik gören Hassan bin Sabit'in söylediği şiiri benimser. Onu kendine örnek alır. Hazreti Ali'nin "*Uğradığın dertlerden yaratılmışlara şikâyet etme / Rahmeti sonsuz olanı merhametsizlere şikâyet etmiş olursun.*" sözünü naklederek bu edep sınırları içinde 'saf şiir' söylediğini aktarır (2003, s.82).

Akalın, Batılılara uyup şeytanın boynundaki halkaya itiraz etmediği gibi, her vadide şaşkın şaşkın dolaşanlara sahip çıkmak gibi bir kaygısının da olmadığını söyler. Bu itibarla poetikasını Şuara Suresi'nin 224-227. ayetlerine dayandırır. Adı geçen ayetlerde "her vadide şaşkın dolaşanlar" vahiy tarafından kabul görmeyen şair tipleridir. Yapmadıklarını söylerler, dolayısıyla yalancılardır. Surenin son ayetinde geçen "*Ancak iman edip dünya ve ahiret için yararlı işler yapanlar, Allah'ı çokça ananlar ve haksızlığa uğratıldıktan sonra kendilerini savunanlar başkadır...*" (kuran.diyadin.gov.tr/tefsir/Şuarâ-suresi) ifadesi, Nazir Akalın şiirinin hareket noktasını oluşturur.

2.2. Şiirin Yöntemi

Akalın, şiirin yöntemi konusunda da Necip Fazıl'la aynı çizgide buluşur. Özellikle düzyazının "tebliğ"i, şiirin "telkin"i öne çıkardığı tespiti, Akalın'ı Necip Fazıl'la düşünsel bakımdan akraba kılar. Necip Fazıl da poetikasında şiirde telkini "sihirli keman", tebliği ise "kaba davulculuk" olarak nitelemiştir.

Akalın yöntem konusundaki düşüncelerini şu cümlelerle dile getirir: "*Şiir, muhtevasına sinmiş olan fikri 'tebliğ' değil 'telkin' etmelidir. Çünkü tebliğin ana mecrası nesirdir. Düşünceler nesirle, hisler ise şiirle ifade edilir. Bu yüzden düşünceler tebliğ metodunu; hisler ise sezme ve sezdirme üslubunu, yani telkini ön plana çıkarır.*" (2013, s.93)

Şair, bu ölçüye aykırı davranan ve şiiri bir tebliğ aracı olarak görenlerin isimleri ve kitaplarıyla daha yaşarken çürümeye mahkûm olacaklarını kaydeder (s.94).

2.3. Şiir ve Hayat

Şiir bir ifşa eylemidir. Hikâye ve romanda "yazarın hayatı eserine dâhil" olmayabilir, ancak şiir söz konusu olduğunda Atilla İlhan'ın "Ayrılık sevdaya Dâhil" aforizmasına benzer bir aforizma üretilebilir: Şairin hayatı şiirine dâhildir.

Şair ya insanî var oluşun sırrını açıklar ya da kendini gerçekleştirme sürecinin aşamalarını okura sezdirir. Taşdığı ya da keşfettiği sırrı doğrudan ya da dolaylı olarak söyleme tercihi şaire aittir.

Nazir Akalın, Yürekte Büyüyen Eylem şiirinde geçen "*Şairsem bedelini ödedim.*" dizesine yönelik bir eleştiriyi cevaplarken şiir ve hayat arasındaki sarsılmaz ilişkiyi dikkatlere sunar: "*Bizim o mısradaki vurgulamak istediğimiz şiirsel arka planlardan biri, şairin söylediklerinin yaşadıklarının içinde, yaşadıklarının da söylediklerinin içinde olmasıdır. Ben yaşadığımı yazdım, yazdığımı yaşadım. Ama önce yaşadım, sonra yazdım. Ve yazdıklarımın, hayatımın başka karelerinin çağrışım alanına giren diğer buutlarını da yaşadıkça idrak ettim.*" (Akalın, 2003, s.122).

Yazısının devamında hayatta yaşadığı her şeyin bedelini ödediğini; hayatın, verdiklerine karşı kendisinden hep bir diyet istediğini, henüz çocuk yaşlarında devlet eliyle kulaklarını çektiğini, 1980'lerde içinde bulunduğu kuşakla birlikte "*Eylül kasırgası*"na yakalandığını, 1981 yılının Kasım ayında "*laikliği ihlal*" gerekçesiyle tutuklandığını ve fişlendiğini, serbest kaldıktan sonra attığı her adımın, yazdığı her yazının mahkemelik olduğunu kaydeder. Bunlar, şairin ödenmiş bedeller listesinde yer alan alt başlıklardan sadece bir bölümüdür. Liste uzatılabilir. 1980 sonrasının askeri ve sivil yönetimlerinde olduğu gibi 1990'lı yılların 28 Şubat süreçlerinde de Akalın bedel ödeyenler arasındadır. Hâkim çevrelerin keyfi tutumlarıyla işinden ve ekmeğinden edilmek ağır bir cezadır şair için. Mağdur edenler dönemden döneme değişse de mağdur edilenler genellikle ilkeli duruşlarıyla var olmaya çalışanlardır.

Akalın, bedel ödeme olgusunu bir varlık ve kimlik sorununa bağlar. Müslüman olmanın, insan olmanın bir bedeli olduğu kanısındadır. Her çağda şaire reva görülen taşlanmak, toplumundan sürgün ya da tecrit edilmek, yanardağlar içinde büyümektir. Bütün bunlar,

şairin söyleyeceği sözü söylemesi için ödemesi gereken bedellerdir. Bu bedeli ödemediği için şiir söylemek mümkün değildir.

Dikkat edilirse Akalın, çocuk yaşta babasız kalmayı ödenmiş bir bedel olarak görmez. Zira o, kaderin bir tecellisidir ve şairin külli irade karşısında boynu kıldan incedir. Onun gündelik hayatla kavgası vardır. Bunu “yalnız bize yüz vermeyen hayatın gözüne giremiyorduk” (2003, s.126) cümlesiyle özetler.

2.4. Şiir ve Gelenek

Nazir Akalın, geleneğin tarih bilinci etrafında oluştuğu kanaatindedir. Ona göre gelenek, geçmişin hâldeki izlerini hassasiyetle sürdürmek demektir. Edebiyatın alt yapısı gelenektir ve geleneği bilmeyen bir şairin geleceğe kalma şansı yoktur.

Şair, geleneği bilme konusunda klasik dönemden bir örnek verir. “Taştir” geleneğinde bir şair başka bir şairin beğendiği bir gazelini alır, aynı vezin ve kafiye ile o gazelin her beytinin iki dizesi arasına üçer mısra ekleyerek yeni bir şiir söyler. Halef şair, selefının şiirini zenginleştirmek, vezin ve kafiye bakımından ondan aşağı kalmamak, duyuş ve söyleyiş bakımından onu aşmak zorundadır. Bu nedenle halef şair, şiir söylemeye niyetlendiği andan itibaren seleflerini çok iyi izler, onların divanlarını ezberleyecek derecede okur. Şiir eğitimi tamamladıktan sonra kendine özgü şiiri söylemeye başlar. Bunlar, geleneğin oluşturduğu ana ölçütlerdir. Şairin başarısı, bu ölçütlere göre tespit edilir. Çünkü modelleri zirveler, eserleri de şaheserler belirler (1998, s.36-37).

2.5. Vezin ve Kafiye

Nazir Akalın, vezin ve kafiyenin şiirin dış yapı unsurları olduğuna dair genel geçer yargıyı tekrarladıktan sonra, bu unsurların şairin duyuş tarzını etkilemediğini belirtir. Şiirin zarfı olan vezin ve kafiye renk, ses, şekil ve çizgi, kısaca armoni işlevi görür (1998, s.55).

Akalın'a göre “vezin itibari bir değerdir, mutlakiyet arz etmez. Mutlakiyet arz etmeyen bir şey de sanatkârın bakış açısı üzerinde olumsuz bir tesir icra etmez. Esas olan, bilgiyle ‘duyuş tarzı’nı çok iyi bir ‘söyleyiş tarzı’yla üsluba aksettirebilmektir.” (2003, s.56).

Akalın, poetikası olan şairlerin ve edebiyat bilginlerinin ‘söyleyiş tarzı’nı şiirin dış yapısına ait bir ayrıntı olarak kabul ettiklerini, ancak bu yaklaşımın vezin ve kafiye için önem vermemek gerektiği biçiminde anlaşılması gerektiğini vurgular.

Vezin konusundaki dayatmalar karşısında Akalın, Arif Nihat Asya’yı örnek gösterir. Arif Nihat aruz ve hece ölçüleriyle de, serbest tarzda da güzel şiirler söyleyebilmiş; serbest tarzda söylediği “Naat”, heceyle yazdığı “Dua” gibi şiirleri, aruzla kaleme aldığı rubaileri ve diğer manzumeleriyle, itibari olan söyleyiş tarzlarını şiirin tali dereceden bir arka planı olarak ele aldığını gösterir.

3. Gerilla Türküleri'nden Kanayan Simya'ya Nazir Akalın'ın Şiiri

Karataş, Akalın'ın Doğu şiirine ve eski Türk şiirine aşına olduğunu, onunla kanbağı bulunduğunu, eski şiirimizden aldığı mazmunlara yeni anlamlar yükleyerek başarılı bir şekilde kullandığını" belirttikten sonra şairi "eski biçimli şiirlerinde yer yer, güçlü ve tok sesli Nef'i'nin çağdaş bir halefine benzetir.

İlk kitabına Aşkî'nin "Yerde kalırsa eylediğim âh u zâra yuf / Kinim adüvden almaz ise rûzigâra yuf" (Ah edip inlemelerim göğe çıkmaz da yerde kalırsa yazıklar olsun! / Kinimi düşmandan almazsam zamana da yazıklar olsun!) beytini epigraf olarak alması, Akalın'ın mizacı ile ilgili ipucu verir niteliktedir.

İlk kitaptaki "gerilla" toplumsal aksiyonu çağrıştırırken ikinci kitaptaki "simya" değer üretimini düşündürür. Batılıların "alşimi" dedikleri simya, elementleri altına çevirme uğraşdır. Şair, kalbini, yaşadığı coğrafyayı, mensubu bulunduğu medeniyeti altına dönüştürme telaşındadır.

Kabul gören altı hadis kitabından biri olan Müslim'in Kitabü'l İman bölümünde bir hadise yer verilir: "Sizden biriniz bir kötülük gördüğünde onu eliyle düzeltsin. Eğer buna güce yetmezse diliyle düzeltsin. Buna da gücü yetmezse kalbiyle buğzetsin (nefret etsin)! Bu ise imanın en zayıf derecesidir." Kötülükleri eliyle düzeltme iradesi Akalın'a "gerilla" imgesini ilham etmiş; gücü yetmeyince diliyle düzeltme ideali ise "simyacı" buluşunu getirmiş olmalıdır.

Akalın'ın iki kitabı arasındaki en belirgin üslup farkı, şairin öncekine oranla daha dingin bir söyleyişte karar kılmasıdır. Heyecan ve hareket timsali gerilla, yerini sabırlı bir simyacıya bırakmıştır.

Akalın birinci dönem şiirlerinden Militan Kurşunlarla Manşet Atıyorum İnsanlığın Bahtına'da, Nâzım Hikmet'in Kerem Gibi şiirindekine benzer bir eylemi, kendi içinde gerçekleştirir.

şimdi kimliğim kızgın bir lav

yüreğim kurşun eritiyor gün boyu (1993, s.14)

Nâzım Hikmet, adı geçen şiirde insanları dünyaya hâkim olan "kurşun gibi ağır" havayı dağıtmaya, dolayısıyla toplumsal eyleme çağırırken Akalın bu ağır havayı yüreğinin şiirsel çabasıyla dağıtmaya çalışır. "Militan" imgesinde bir yakınlık söz konusu olsa da, biri Marksist-Sosyalist ideolojinin sözcülüğünü yaparken diğeri İslami duyarlılığı seslendirir. Söyleme biçimi arasındaki en temel fark ise Nâzım'ın tepkisini "bağırarak", Akalın'ın "şiir söyleyerek" ortaya koymasıdır.

Akalın, ikinci dönem şiirlerinden Kitabe ve Limon Çiçeği gibi şiirlerde, bu kez daha ılımlı bir ruh hâlini seslendirir.

ötelerin gölgesi demet demet uzanırverdi

gönlümün tarihçesine

şirimin gövdesinden dökülüp

maveraya büründü göğsümdeki kitabe (1998, s.16)

ah limon çiçeği

yalvar bir yere yalvar

üşümesin üşümesin ne olur

.....cansimenim kalbinde musalla taşım

.....dizelerde künyeme şu mil çeken yıllarım

/her dikenli çalıdan gül koparır

.....gül koparır

şirlerde ağlarım (1998, s.64)

Zaman içinde Akalın'daki Nef'îvarî söyleyiş tarzı büsbütün yok olmamakla birlikte Nef'î'nin içinden bir Şeyh Galip'in çıktığı söylenebilir.

3.1. Biçim

Akalın, klasik dönemin gazel, kaside gibi nazım şekillerini hece ölçüsünün imkânlarını kullanarak yeniden yazar. Söz konusu şiir örneklerinde beyit nazım birimine ve kafiye düzenine de büyük oranda sadık kalır. *Gerilla Türküleri*'ndeki Devlet Kasidesi, Afgan Kasidesi, Filistin Kasidesi, Endülüs Kasidesi, Erzurum Kasidesi, Kimlik Kasidesi; Hüzün Gazeli; *Kanayan Simya*'daki Çark-ı Felek Gazeli, Kurşun Gazeli, Hüzün Gazeli, Ağlayan Gazel, Dağınk Gazel, Tükeniş Gazeli, Leyla Gazeli, Dargın Gazel, Bela Gazeli klasik dönemden alınmış bir nazım şeklinin heceyle ya da serbest tarzda yeniden üretildiği örneklerdir.

Erzurum Kasidesi'nden:

Bir mahmur sarsıntıyla seslendim dağlarına

Yere diz vurmak için geldim kutlu kapına (1993, s.20)

Hüzün Gazeli'nden:

mahşerde bir karanfil sana boyanır ağlar

kızıl kızıl meltemler seni ben sanır ağlar (1993, s.29; 1998, s.31)

Kurşun Gazeli'nden:

ürkek bir sezar'ın

göğsüne düşen ölüm buyruğu gibi

saçlarını dolar boynuma

gözlerini kınından çıkaran biri (1998, s.18)

Akalın'ın ilk kitabı, Devlet Kasidesi'yle başlar. Bu, klasik dönemin divan tertiplerine de bir gönderme olarak düşünülebilir. Çünkü mürettep divanlar kaside nazım şekliyle başlar. İkinci şiirin Na't olması, bu tespiti destekler niteliktedir.

Akalın'ın ilk kitabında mersiye türünde şiirlere de rastlanır: Bosna Mersiyesi ve Bir Şehide Mersiye bu türün örnekleridir. Mersiye halk edebiyatındaki ağıtın klasik dönemdeki karşılığıdır.

Şairin dörtlük nazım birimini kullandığı şiirler de vardır. Rüya Tabiri, Kitabe, Kerbelalı Karınca, Annelerin Dilinden Düşmeyen Güzel İsimler, Canbaz, Sevgiliye Şiirler, Aşk Yollarında, Satranç Taşı gibi şiirler buna örnek verilebilir.

İsteğimle gelmedim ben buraya

Bir oyunu tekrar tekrar oynamam

Kalıversin her şeyim bu diyarda

Başım döndü daha fazla duramam (1998, s.28)

3.2. İçerik

Akalın, *Gerilla Türküleri* kitabını "Bütün mazlum halkların; tarihler boyu, can tuzunu eritip yüzüne süren şehitlerin anısına" ithaf eder. Bu, kitabın içeriğine bir gönderme olarak da değerlendirilebilir. Yaşadığı çağı "yamyam çağ", metropollerini "batak" olarak gören şair, "gerilla" kimliğiyle bu yapıyı değiştirmek ister. Öksüz Gerillaya Mektup, Öksüz Gerillanın Türküsü, Bir Gerilla Söylevi, Gerillanın Alinyazısı şiirlerinde Akalın, aksiyoner bir şair portresi çizer. İnsan odaklı bütün çirkinlikler, kötülükler ve haksızlıklar karşısında isyankârdır. İyinin, güzelin, doğrunun ve hakikatin temsilciliğine soyunmuştur.

Mehmet Emin Alper'e ithaf ettiği "Şair Gerilla" başlıklı şiirde duygudaş olduğu şair karakterini tasvir ederken kendi mizacının da ipuçlarını verir.

bir kavgada vurulmaya benziyor

beton duvarları sarsan şiirin senin (1993, s.62)

Şiirin sunduğu ideal dünya ile hayatın getirdikleri arasında sürekli bir çelişki vardır. Şair, olanla olması gereken arasında sıkışır. Başkaldırısı bunadır ve bu nedenle bir "gerilla" kimliğine bürünür. Gerilla, "düzenli bir orduya karşı çatışan, hafif silahlarla donatılmış kimse" demektir. Emin Alper'e olduğu gibi, Akalın'ın da gerilla kimliğini oluşturan onun şairliğidir. Silahı kalemi, kurşunu kelimeleridir.

Kavgasını şiirle sürdüren Akalın, zaman zaman gerilla kimliğiyle yetinmez, "militan"ca bir tavır sergilemek ister. "Militan", Türkçe Sözlük'te "Bir düşüncenin, bir görüşün başarı kazanması için savaştan, mücadele eden kimse" (TDK, 2005, s.1396) anlamındadır. Militan Kurşunlarla Manşet Atıyorum İnsanlığın Bahtına şiirinde bu eğilim açıkça görülür. Şiir, gördüğü işkenceye dayanamayıp şehit olan bir Afganlı'nın kaybindan duyulan acıyla yazılmıştır.

Bu metinde olduğu gibi Nazir Akalın'ın şiiri ülke sınırlarının dışına taşar ve mazlum coğrafyalarda gezinir. Şair, Afganistan'da, Filistin'de, Bosna'da yaşanan acıları yüreğinde duyar. Şehir imgesi etrafında Türk İslam medeniyetinin izlerini sürer. Sezai Karakoç'un medeniyeti inşa rüyasıyla aynı noktada buluşur. Endülüs'te yok edilen medeniyete ağıt yakar. İstanbul Ağıtları'nda ve Erzurum Kasidesi'nde yücelttiği de, şehir özelinde Türk İslam medeniyetine duyulan özlemdir.

*Gerilla Türküleri'*nde ilk şiir olan Devlet Kasidesi, *Kanayan Simya'*da ikinci şiir olarak yer alırken kelime düzeyinde bazı değişikliklere uğrar. İlk kitapta “*vurgun yemiş denizden güneşin gözbebeği / doğu batı üstünde ayın kaybolmuş yeri*” (1993, s.7) biçimindeki ilk beyit, *Kanayan Simya'*ya “*Vurgun yemiş hüzünden altınçağ ülkeleri / Doğu batı üstünde göğün kaybolmuş yeri*” (1998, s.10) şeklinde girer. İlkinde deniz, güneş, ay gibi tabii unsurların ve mekân olarak doğu ve batının imge düzeyinde tasviri öne çıkarken, değiştirilmiş hâliyle şiirin anlam dünyası medeniyet çağrışımına kapı açar. “*Altınçağ ülkeleri*” Türk İslam medeniyetinin hâkim olduğu coğrafyalardır. “*Doğu ve Batı üstünde göğün yerinin kaybolması*”, kutsaldan, aydınlıktan dolayısıyla mutluluktan kopuşu simgeler.

Akalın'ın ilk dönem şiirlerinde hâkim olan, her an parlamaya hazır isyankâr duruş, *Kanayan Simya'*da daha makul ve ılımlı bir çizgiye çekilir. Kitabe, Kerbelalı Karınca, Yürek Yazısı gibi şiirlerde bu tavrın yansımaları vardır:

*hangi kılıcın sesi parçalanan içimde
hüzünlü güzelliğinle yar da bir bak göğsümü
bir kıvılcım var mı İbrahim'in bahçesinde
su mu getireceksin hacca mı gideceksin söyle* (1998, s.17)

*son oyunla kalbimi som yalanla vurdular
yaralı ve ölümcül yorgun argın vedalar
dinmez bir gözyaşıyla ağlayıp avundular
ayrılık takviminden batan günü sordular
yaralıyken içimde kırgın kalan sevdalar* (1998, s.27)

3.3. Tematik Yapı

Nazir Akalın'ın şiirinde tematik yapı aşk, yalnızlık, hüznün, anneye sığınma, şehir, yurt sevgisi, medeniyet özlemi gibi alt başlıklarda incelenebilir.

3.3.1. Aşk

Akalin'ın şiirlerinde aşk, daha ziyade platonik bir bağlılığın ifadesidir. "Sevgili" sıfatıyla nesnel bir karşılığı bulunmasına karşın, her an fizikötesine geçmeye hazırdır. Sevgiliye Şiirler' de Sezai Karakoç'un Mona Roza şiirindekine benzer bir akrostişle adı ve soyadı (Songül Göktürk) ifşa edilmiş olsa da, soyutlama yoluyla maddi varlığı belirsiz hâle getirilir.

Öte yandan sevgiliye ait güzellikler, ülke güzellikleriyle bağ kurularak tasvir edilir.

Sen benim Türkiye'msin adın ta içimdedir

Sağ gözüün kanlı Dicle sol gözünde karanfil

...

O uzun kirpiklerin üç deniz yedi iklim

Her bahar sende açar sende solar özlemim

Saçlarıma dağılan kıpkızıl gülüşlerin

Göklerden yere düşen benim ay ve güneşim (1998, s.40)

Gözlerime sürme diye çekilmiştir Türkiye'm

Bir semender masalı başlar baktığın yerden (1998, s.42)

Leyla Gazeli'deki nesnel karşılık ise, kadın güzelliğinin simgesi olduğu kadar, mutlak olana işaret etmesiyle de beşeri ve ilahi olan arasında bir yerde konumlanır. Şiirde geçen "bir kız çiçek getirir bir şaire apansız" ve "şarkısıyla çiçeği sular durur güzel kız" dizeleriyle somut bir sevgili portresi çizilmiş olsa da, dört nakarat bölümünde "o kız leyladır" ifadesiyle soyutlanır ve Doğu kültür ve medeniyetlerinin ortak sembolüne dönüşür. Sadettin Kaynak'ın segâh şarkısı "Leyla bir özge candır" a da gönderme yapan şiir, kolektif bilince yansımış bir figüre güzellemedir. Leyla'ya bağlanan öznenin yolu, acı ve ayrılıkla bütünlenen bir aşka çıkar.

Merhemlerle kapanmaz çiçek yarası rengi

Yürekten söylenir mi şeyda bülbül ezgisi

Sesler sızı olur da düşer ten kafesine

Dudakta kanar bir söz

Acıların içinde asl'olan bahane vardır

seoda vardır

leyla vardır

o kız leyladır

o özge candır (1998, s.36)

Akalın'ın ikinci kitabına adını veren Kanayan Simya, göz imgesi çevresinde örülmüş bir şiidir. Özne üzerinde yapıcı, kurucu ve onarıcı bir işlev gören gözler, Türk İslam medeniyetine de vurgu yapar.

Gözler, tabii ve estetik unsurlarla ilişkilendirilirken "leylaklardan daha leylak"tır, "alev alev"dir, "ayışığı"dır, "salkımsöğüt"tür, "masmavi"dir, "duman duman"dır, "çiğdem"dir, öznenin "balözünü toplayan arı"dır, "kasidedir, gazeldir, mesnevidir", "şarap denizini andırır", "yakamoz"dur ve hepsinin ötesinde "bir İstanbul uygarlığı"dır. Görüldüğü gibi göz, sevgiliye ait bir güzellik unsuruyken şiir boyunca soyutlamalar ve mecazımürseller (ad aktarması / düzdeğişmece) yoluyla bir kültür ve medeniyet çevresinin simgesi olur.

bir sevda uygarlığı gözlerin senin

mumyalıyor gücünü içimde özlemlerin (1998, s.44)

gölgemin kanatları ıslanıyor şehirde

istanbul'un kalbinde mavera mı gözlerin (1998, s.45)

bir sadabad sevdası filizlendi içimde

bir istanbul uygarlığı gözlerin senin (1998, s.46)

3.3.2. Yalnızlık

Akalın'ın şiirinde yalnızlık, "çocuksuz bir anne"nin ruh hâliyle benzerlik taşır. Evladın annesinden ayrılışı, iki taraf için de yalnızlığın resmidir. Dört duvar arasında kalmakla temsil edilir. Öznenin iç dünyasındaki yalnızlık duygusu, etrafındaki duvarlara yansır ve cansız duvarlar bile öznenin yalnızlığından etkilenir. Annelerin Dilinden Düşmeyen Güzel İsimler'de yalnızlığın derin tanımı vardır.

yalnızlıklar çoğalır

çocuksuz kalan bir anne acısı kadar

ağlamaya artık ihtimal mi var

kaniyor dört taraftan çığlık çığığa duvar (1993, s.33)

3.3.3. Hüzün

Akalın'ın şiirlerinde hüznün ana temalardan biridir. Bireysel ve toplumsal hayatı kuşatan olumsuzluklardan şairin payına hep hüznün düşer. Bunun "melankolik" bir mizacın dışavurumu olduğu söylenebilir. Melankoli şairin çocukluk yıllarından ruhuna işlemiş bir duyarlıktır. Sadece şairin mizacını değil, ilişki kurduğu nesnelere de kendi rengine boyar.

sesimiz yalan olur resimlerimiz yalan

melankolik uçarken uçurtmalarımız (1998, s.20)

“Canım anneme” ithafıyla sunulan Hüznün Tarihi’nde hüznün, anne imgesiyle birlikte düşünülür. Anne yüreği, hüznü “en güzel resimleyen yürek”tir. Hüznün, şiir öznesiyle annenin ortak paydasını oluşturur.

içimdeki karmaşa sabaha çıkarmaz beni

oysa vedalaşmadım daha

hüznü en güzel resimleyen yürekle

anne (1998, s.24)

Limon Çiçeği şiirinde şair “melankolik bir kıyım”dan söz ederken ruh hâlinin de tasvirini yapar. “Cinnetlerin gönlünü parsellediği”, “gölgesini karanlığa gömdüğü” bir dünya manzarası çizer. Bu tablo karşısında şair “her dikenden gül koparıp şiirlerle ağlama”yı seçer. Şiir hüznün ifade biçimi olurken bir yandan başkaldırı yöntemi olur.

ve

ah limon çiçeği

meçhul bir kapı aralığından

nazir akalın diye

hüzne künye düştüler (1998, s.64)

Hüznün bazen de zamanın kalem oynattığı önüne geçilmez bir kader olur:

Hüznün bela gecesi, yüreğimin zarını,

Ecelin neşteriyle yüzüverdi takvimler. (1998, s.19)

Annelerin Dilinden Düşmeyen Güzel İsimler adlı şiirde önce geçmiş zamanı, ardından geçmiş zamanla birlikte şimdiki zamanı hüznünlü bir bahçe olarak algılar şair. Bahar ekilip eylül biçilen bir bahçedir bu. Şairin iç dünyasına hâkim olan hüznün, giderek bütün zamanı hüznünle doldurur.

bir hüznünlü bahçedir

hem şimdi hem geçmiş zaman

kocası yok kızı yok oğlu ölü anneler

bu tarlaya bahar eker eylül biçerler (1998, s.21)

3.3.4. Anneye sığınma

Akalın’ın şiirinde anne bir sığınak olarak karşımıza çıkar. Hayatın yaraladığı özne, dış dünyanın olumsuzluklarından yakınır ve yaşadıklarını annesine aktarır. Çevrenin yıkıcılığına karşı anne güvenli bir limandır. Rüya Tabiri şiirinde evine aşk yarasıyla dönen oğulun annenin rüyasına girmesi, bir sığınak arayışının ifadesidir. Annenin gözlerindeki rahmet, öznenin yarasına merhem olacaktır:

*En avare hâlimle girdim gece düşüne,
Sen hiç beni öyle yorgun argın görmedin...*

*Yaşamak yarasını açtı bir gül göğsüme;
Nurçiçeği gözlerin yağmur gibiydi anne... (1998, s.18)*

Gözlerime Yağmur Yağıyor Anne şiirinde insanların duyarsızlığı ve şehirlerin gökdelenlerle kuşatılması karşısında özne, mutsuzluğunu annesiyle paylaşır. Zira evladın tedirginliğini en iyi anlayacak kişi, onun dert ortağı olan annesidir.

*insanlar zamanı boğuyorlar
kelimeler tükendiğinde
şehirleri rehin alıyor gökler
gözlerim öksüzleşiyor anne (1998, s.22)*

Hayat, Akalın'a sürekli olarak hayal kırıklıkları getirir. Hüznün Tarihi şiirinde, maruz kaldığı olumsuzluklar üzerine annesiyle dertleşen şiir öznesi için gözyaşı bir tepki gösterme biçimidir.

*geceler iz sürüyor kimliğimde şimdiyse
su kasidesi gözlerimi yokluyor
kimsesizliğimizde
anne (1998, s.25)*

Sonuç

Duygusal planda atak, cevval, gözü kara, kendi tanımlamasıyla "gerilla" tavırlı bir şair olan Nazir Akalın, ilk şiir kitabı *Gerilla Türküleri*'ni yayımladığı 1993'ten, ikinci ve son şiir kitabı *Kanayan Simya*'yı okurla buluşturduğu 1998'e kadar geçen süre içinde kısmen durulmuş, daha sakin, daha bilge bir çizgiye oturmuştur.

İlk kitabının arka kapağına düşülen notumuzda ilk dönem şiirine yönelik dikkatimizi şöyle dile getirmiştik: "Şiiri gönüllü bir nöbet hâliyle yaşıyor Nazir Akalın. Ve bir çığlık dili arıyor yaşadıklarına. Sesi klasiğin iklimine akraba. Kelimelerle kıyasıya bir kavganın içinde. 'Yüreğinde kurşun erit'irken kahırlarını ve öfkelerini de çağın yüzüne çarpıyor. Aslında o, seksen karanlıklarından ikibinlerin fecrine yürüyen 'soylu çocuklar'dan biri..."

Akalın, şiiri hayatına, hayatı şiirine ayna tutan şairlerdendir. Bu yargı her şair için geçerli olmayabilir. Akalın'ın poetikasıyla şiiri arasında da bire bir örtüşme vardır.

Yürekte Büyüyen Eylem bir bakıma şairin bütün hayatını özetler. Şiirdeki anahtar kavramlara bakıldığında "bedel ödemek, kaybetmek, yokluk, zindan, rüzgâr, uçurtma, utanç, aradığı şeyleri rüyada bulamamak, çekip gitmek, dünyada gölgesi kalmak", Akalın'ın otuz sekiz yıllık ömrünün izdüşümünü verir.

şairsem bedelini ödedim

zamana kaybetmenin mantığını öğrettim

yokluğun kandilini yakıp astım

zindandaki mihraba

ah rüzgâr okyanusunda

özlemleri saçlarına üőüşen bir uçurtma

kalbime denizlerin utancını koydu da

aradığım hiçbir şeyi bulamadım rüyada

elbet günü gelir a gülüm

çeker gider de ruhum

gölge kalır dünyada

Kaynakça

- Akalın, N. (1993). *Gerilla Türküleri*. Erzurum: İhtar Yayıncılık.
- Akalın, N. (1998). *Kanayan Simya*. İstanbul: Beyan Yayınları
- Akalın, N. (2003). *Şairin Eldivenleri*. Ankara: Meneviş Yayınları.
- Akkanat, C. (1999). Gerilla Türküleri'nden Kanayan Simya'ya. *Cuma dergisi*. 29 Ocak-4 Şubat
- Asiltürk, B. (2013). *Türk Şiirinde 1980 Kuşağı*. İstanbul: YKY.
- Canım, R., İspirli, M. H., Düzgün, D., Akkuş, M., Kara, F., Şimşek, T. (2003). *Üç karanfil-Üç Güzel Adam: Hasan Ali Kasır, Hüseyin Alacatlı, Nazir Akalın*. Erzurum: Yazarlar Birliği Erzurum Şubesi Yayınları.
- Genç, N. (Mayıs 1993). Gerilla Türkülerini Okurken, *Karçiçeği*, 10
- Kasır, H. Ali (218). *Erzurum Şairleri Antolojisi*. (2.Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karataş, T. (1998). *Şiir Vadilerinde*. İstanbul: Sütun Yayınları.
- Kısakürek, N. F. (2004). *Çile-Bütün Şiirleri*, İstanbul: YKY.
- Şimşek, T. (2018). Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri. *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı* içinde. (ed. O. Gündüz, T. Şimşek). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Taşköprülü, İ. (1999). Kanayan Simya, *Sağduyu gazetesi*. 19 Mayıs
- TDK (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- www.biyografya.com Erişim Tarihi: 14.05.2019
- www.kitaphaber.com Erişim Tarihi: 04.04.2019

Extended Summary

1. Introduction

Nazir Akalın is among the poets, writers and academicians growing up in Erzurum. In Turkish literature, he ranks among the poets called as a "1980s Generation". As in the classification of Asiltürk's "1980s Generation" which he considered within two parts, Akalın's poem was born and raised in the intersection of "phanopoeia" and "traditionalist poem".

Akalın who started his journey as a poet with the book named *Gerilla Türküleri* (1993) and continued his adventure with *Kanayan Simya* (1993). His poems that were the reflection of onrush, aggressive character at the beginning left their spot to the calmer and wiser conversations. By this way, it got close to the line which synthesizes classical and modern poem. He was nurtured from classical poetry in terms of sound, rhythm and content and developed a poem weighted on image. There are some poems he used traditional verse types such as Ghazal and Kaside. Akalın covering the thematic concepts such as love, loneliness, sorrow, missing, joy of living, patriotism, not only does she write the poem of individual sensitivities but also she writes poem of civilization thought.

Nazir Akalın also thinks over theoretical problems of poetry and gathers his poetics in a book called *Şairin Eldivenleri* (2003).

In this paper, starting from the point of view of his books, Nazir Akalın's poetics will be established by the document analysis method, structure and content of poem will be examined and thematic structure will be elaborated.

3. Findings, Discussion and Results

Nazir Akalın, who is a poet with a "guerrilla" attitude in the emotional plan, with an aggressive, courageous, self-described "guerrilla" attitude, the period from 1993, when she published her first poetry book *Gerilla Türküleri*, until 1998, when she introduced her second and last poetry book "*Kanayan Simya*" to the readers. it is partially settled in it, settled on a calmer, wiser line. Akalın is one of the poets who mirror his life and his life. This judgment may not be valid for all poets. There is a one-to-one correspondence between Akalın's poetics and his poetry.

In a way, the *Yürekte Büyüyen Eylem* summarizes the poet's whole life. Looking at the key concepts in the poem, "paying the price, losing, poverty, dungeon, wind, kite, shame, not being able to find what they are looking for in a dream, go away, stay in the shadow in the world" gives the projection of Akalın's thirty-eight years of life.

Şimşek, T. & Arslan, M. A. (2020). *Gerilla'dan Simyacı'ya Nazir Akalın'ın şiiri. Çocuk, Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 3(2), 167-180.